

Notat

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Avdeling for forskning, innovasjon og eksternt samarbeid

Vår ref.
20/00080

Dato
10.12.2020

Kort oversikt over statsstøtteregelverket

Innhold

1. Innledning	2
2. Kort om statsstøtteretten	2
3. NMBUs forhold til statsstøtteregelverket.....	2
4. Nærmere om statsstøtteretten	3
5. Nærmere om EØS-avtalens forbud mot statsstøtte.....	4
Definisjon.....	4
Gjennomgang av vilkårene	5
Foretaksvilkåret	5
Vilkåret om at støtten gitt av det offentlige eller av offentlige midler	6
Vilkåret om økonomisk fordel	6
Selektivitetsvilkåret	6
Vilkåret om at støtten kan virke konkurransevridende.....	6
Samhandlingsvilkåret	6
6. Unntak fra forbudet mot statsstøtte.....	6
Unntak i EØS-avtalen Art. 61 annet og tredje ledd.....	6
General block exemption regulation (GBER).....	7
De minimis-støtte (bagatellmessig støtte)	8
Markedsaktørprinsippet.....	9
Tjenester av allmenn betydning	9
7. Bilag.....	10

1. Innledning

Statsstøttereglene er bygget på makroøkonomiske konkurransehensyn. For at et marked skal være velfungerende og sikre effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser, må det være konkurranse på like vilkår. Dersom noen foretak blir favorisert av staten, vil forutsetningene for fri konkurranse ikke være til stede og samfunnets ressurser vil ikke bli utnyttet like effektivt. Formålet med dette dokumentet er å gi ansatte ved NMBU en innføring og oversikt over hva statsstøtteregelverket er, hvorfor det er relevant for NMBU, hvilke rettskilder som er relevant, og hvilke vurderingen en må foreta for å unngå å tildele ulovlig statsstøtte.

2. Kort om statsstøtteretten

Regelverket om offentlig støtte, som oftest kalt statsstøtteregelverket, er en del av den klassiske EU-retten, og Norge er gjennom EØS-avtalen bundet av dette regelverket. Etter EØS-avtalen artikkel 61 er statsstøtte som hovedregel forbudt. Grunnmuren i statsstøtteretten er EØS-avtalen art. 61. Etter art. 61 første avsnitt er «...støtte gitt av... EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer... uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene».

Det er med andre ord et generelt forbudt for en juridisk enhet å gi statsmidler til et foretak.

3. NMBUs forhold til statsstøtteregelverket

Forbudet mot statsstøtte relevant både for de som forvalter statsmidler og de som overfører dette videre til en annen enhet. NMBU opptre i begge disse rollene. For det første mottar NMBU midler direkte over statsbudsjettet som universitetet forvalter innenfor mandatet sitt, for eksempel lønn til de ansatte. For det andre bruker NMBU bevilgningene til å kjøpe inn tjenester, varer og produkter eller andre liknende transaksjoner.

I utgangspunktet er NMBUs forvaltning av bevilgningene uproblematisk. Det skyldes at NMBU selv normalt ikke er en slik virksomhet (foretak) som det EØS-retten definerer som omfattet av statsstøtteregelverket, nemlig en aktør som selger varer eller tjenester i et marked. Et tradisjonelt universitet driver med forskning og utdanning av mennesker, noe som i vår del av verden er strengt lovregulert og nærmest ikke skjer i et fritt marked.

Fortsatt er norske universiteter først og fremst utdanningsinstitusjoner, men utviklingen har gått i retning av at universitetene også involverer seg i andre aktiviteter, som salg av produkter og tjenester, og utleie av infrastruktur og personell. I motsetning til de tradisjonelle universitetsoppgavene som forskning og undervisning, skjer salgs- og utleieaktiviteten ofte i konkurranse med andre kommersielle aktører. Hvis universitetet ved slik aktivitet fortsatt ikke skulle være anse som en virksomhet (foretak) som i visse henseender omfattes av EØS-retten, ville det medføre en kraftig uthuling av forbudet mot statsstøtte. I teorien ville det da vært lov for staten å subsidiere enhver organisasjon eller selskap som selger tjenester og produkter på et marked, såfremt selskapet eller

organisasjonen også er involvert i ideell eller annen virksomhet som ikke skjer i konkurranse med andre.

EU har derfor slått fast at statsstøtterettens begrep om hvilke virksomheter (foretak) som omfattes av regelverket er dynamisk. Det innebærer at en enhet, som et selskap, organisasjon eller institusjon i noen sammenhenger er, etter EØS-retten, et foretak, mens det i andre sammenhenger ikke er et foretak. Faktoren som bestemmer om enheten er et foretak eller ikke, er hvilken aktivitet som utøves. Vi kommer nærmere tilbake til foretaksbegrepet under punkt 5.2.1, men nevner her for innledende formål at dette for NMBUs del innebærer at universitetet ikke er et foretak når de underviser studenter, mens NMBU er et foretak når de tilbyr analysetjenester i konkurranse med andre kommersielle aktører.

At en enhet, selskap, organisasjon eller institusjon anses som et foretak etter EØS-retten er ikke i seg selv et brudd på det generelle forbudet mot statsstøtte. Fortsatt må den aktuelle aktiviteten også innebære at statsmidler blir overført og at det begunstiger enkelte foretak - noen må få en økonomisk kvantifiserbar fordel og fordelene må stamme fra statsmidler.

4. Nærmere om statsstøtteretten

Statsstøtteregelverket er en del av den klassiske EU-retten, som Norge er gjennom EØS-avtalen bundet av dette regelverket, jf EØS-avtalen artikkel 61, som svarer til TEUV art. 107 (tidligere. EF-traktatens art. 87). Andre viktige statsstøttebestemmelser i EØS-avtalen er artikkel 62 (tilsvarende TEUV Art 108), artikkel 59 (1) (tilsvarende TEUV art 106 (1)). Utover dette er det mer spesielle regler og unntak fra EU som er inntatt i EØS-avtalens vedlegg XV. Dette gjelder saksbehandlingsregler, gruppeunntak og andre regler.

For at internasjonale regler skal kunne brukes og etterleves internt i Norge, må de internasjonale reglene vedtas og implementeres i norsk rett. Dette kan skje ved at stortinget vedtar nye lover og regler, at regjeringen vedtar nye forskrifter, eller at regjeringen konstaterer at norsk rett allerede er i tråd med den aktuelle internasjonale regelen. Da Norge signerte EØS-avtalen, ble det slått fast av norske myndigheter at det var behov for en egen lov for å gjennomføre EØS-reglene om offentlig støtte i norsk rett. Stortinget vedtok derfor i 1992 en egen lov om offentlig støtte (lov av 27. november 1992 nr. 117) som skal sikre etterlevelse av statsstøttereglene.

I lov om offentlig støtte er det gitt regler om meldeplikt til EFTAs overvåkingsorgan (ESA), regler om kontroll og bevissikring, samt regler om tilbakeføring av ulovlig tildelt støtte. Støttetiltak som faller inn under definisjonen av offentlig støtte i EØS-avtalen artikkel 61 er sammenfallende med virkeområdet for lov om offentlig støtte, jf. lovens § 1.

Lov om offentlig støtte utfylles av følgende forskrifter:

- Forskrift om offentlig støtte av 4. desember 1992 nr. 907 hjemler blant annet notifikasjonsplikten, jf. lovens § 2, og plikten til å kreve tilbakeføring av ulovlig støtte i § 5.
- Forskrift om EØS-prosedyreregler for offentlig støtte av 30. oktober 2009 nr. 1323. Forskriften innlemmer ODA-protokoll 3 del II i norsk rett sammen med ESAs beslutning 195/04/COL som endret ved beslutning 789/08/COL av 17. desember 2008.3

- Forskrift om unntak fra notifikasjonsplikt for offentlig støtte av 14. november 2008 nr. 1213. Forskriften gjennomfører det alminnelige gruppeunntaket på støtteområdet, regelverket for bagatellmessig støtte og Kommissjonsvedtaket for tjenester av allmenn økonomisk betydning i norsk rett.

I EU-systemet er det EU-kommisjonen som fører tilsyn og gransker eksisterende og foreslåtte støtteordninger. I EØS-systemet er denne oppgaven tildelt ESA, jf. EØS-avtalen artikkel 62 og ODA-avtalen artikkel 24. ODA-avtalen protokoll 3 nedfeller mer detaljerte saksbehandlingsregler for ESAs tilsyn med EØS-avtalens regler for offentlig støtte. EØS-prosedyrereglene i ODA-avtalen protokoll 3 del II, utfylles av ESAs implementeringsbeslutning av 14. juli 2004, med nærmere regler om forenklet notifikasjon, årsrapportering, beregning av tidsfrister mv.

Siden statsstøttereglene skal være identiske i EU og EØS, vil rettskilder fra begge systemene være relevante når man tolker statsstøttereglene. Tilsyns- og forvaltningspraksis fra både EU-kommisjonen og ESA vil derfor være relevant når man tolker statsstøttereglene. Det samme gjelder for rettspraksis fra både EFTA-domstolen og EU-domstolen, jf. EØS-avtalen artikkel 6 og ODA-avtalen artikkel 3 (2), som slår fast at EØS-landene er forpliktet til å legge vekt på EU-domstolens avgjørelser.

I tillegg til ovennevnte, har EU-kommisjonen utformet retningslinjer om hva slags støtte som EU-kommisjonen kan godkjenne som lovlig statsstøtte etter en konkret vurdering. Retningslinjene er ikke direkte gjennomført i norsk rett, men ESA har tilpasset retningslinjene til EFTA-landene. Retningslinjene er veiledende uttalelser om hvordan ESA vil tolke EØS-avtalen artikkel 61 på enkelte former for offentlig støtte. Siden det for EFTA-landenes del er ESA som kontrollerer og forfølger landenes etterlevelse av statsstøttereglene, gir retningslinjene en pekepinn hva slags støtte som er i tråd med EØS-avtalen.

Det er noe begrenset med juridisk teori på statsstøtterettens område. Nærings- og fiskeridepartementet har utarbeidet en veileder til statsstøtteregelverket, men veilederen er fortsatt under utarbeidelse. Utenom dette har Erling Hjelmeng mfl. skrevet en bok fra 2008 om EØS-avtalens regler om statsstøtte, men denne er noe utdatert.

Lenker til nærmere regelverk er inntatt i bilag [1].

5. Nærmere om EØS-avtalens forbud mot statsstøtte

Definisjon

Det primære rettslige grunnlag for forbudet mot statsstøtte i EØS følger av EØS-avtalen artikkel 61 første ledd, og har følgende ordlyd:

«Med de unntak som er fastsatt i denne avtale, skal støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, være uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene.»

Av bestemmelsen kan det skjematisk utledes seks vilkår, som alle må være oppfylt for at et tiltak skal utgjøre ulovlig statsstøtte:

1. Mottaker av støtte fra det offentlige må være et foretak som utøver en økonomisk aktivitet (foretaksvilkåret)
2. Støtten er gitt av det offentlige eller av offentlige midler, i enhver form
3. Støtten må innebære en økonomisk fordel for mottakeren
4. Støtten begunstiger enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer eller tjenester (selektivitetsvilkåret)
5. Støtten kan virke konkurransevridende
6. Støtten kan påvirke samhandelen mellom EØS-landene

Det bør merkes at samtlige seks vilkår må være oppfylt dersom et offentlig tiltak skal anses som ulovlig statsstøtte. Dette skyldes regelverkets makroøkonomiske begrunnelse: Dersom for eksempel offentlig støtte ikke gis selektivt til noen foretak, eller støtten gis til en aktør som ikke operer i et marked, anses ikke støtten å medføre en trussel om dårligere utnyttelse av samfunnets ressurser og den kan derfor lettere tillates.

Gjennomgang av vilkårene

I det følgende vil vilkårene kort gjennomgås.

Foretaksvilkåret

Foretaksvilkåret omfatter etter fast praksis fra EU-domstolen enhver enhet som utøver økonomisk virksomhet. Dette gjelder uavhengig av denne enhetens rettslige selskapsform og finansieringskilder. En enhet kan godt drive både ikke-økonomisk og økonomisk aktivitet. Med «økonomisk virksomhet» menes det fra statsstøtteregelverkets perspektiv tilbud av varer, eller tjenester mot vederlag i et marked. Denne forståelsen av «økonomisk aktivitet» kan sammenfalle, eller avvike fra hvordan begrepet brukes i andre sammenhenger, for eksempel etter praksis hos NMBU (basert på BOA-reglementet), eller i sammenheng med arbeid med tilpasninger til leiestedsmodellen.

I de situasjonene hvor NMBU er et foretak er det hovedsakelig to måter ulovlig statsstøtte kan bli gitt. For det første kan støtte skje direkte. Dersom NMBU, gjennom å tilby varer eller tjenester, ikke gjør dette til markedspris, vil differansen normalt være en fordel for kjøperen av den aktuelle tjenesten eller varen.

For andre vil statlige bevilgninger som finansierer aktivitet som skjer i konkurranse med andre kommersielle aktører normalt innebære ulovlig statsstøtte. I disse situasjonene er det klart at den delen av NMBU som selger varer eller tjenester i konkurranse med andre kommersielle aktører, får en fordel (statlig finansiering) som konkurrentene normalt ikke får. Derimot hvis fordelene fjernes, foreligger det naturlig nok ikke brudd på det generelle forbudet mot statsstøtte. Dette er imidlertid ikke alltid like enkelt. Ofte er det slik at enheter som både operer som foretak og ikke som foretak, bruker samme input i de respektive aktivitetene. Det kan derfor være praktisk vanskelig å sikre at statlig finansiering ikke tilfaller den delen av NMBU som gjelder tilbud av varer eller tjenester i konkurranse med andre aktører.

Det er også naturlig å se de to forskjellige formene for støtte i sammenheng. Dersom NMBU tilbyr en vare eller tjeneste i konkurranse med andre aktører, og prisen for varen er under markedspris, kan differansen innebære et tap. Dersom tapet dekkes av statsmidler, vil også dette normalt innebære en fordel for foretaket som konkurrentene ikke får.

Vilkåret om at støtten gitt av det offentlige eller av offentlige midler

Hvorvidt støtten er statsmidler innebærer en vurdering av om en støtte er å anse som gitt ved offentlig midler og om det ligger en offentlig beslutning til grunn for støtten. EU domstolen har her utviklet en praksis for vurdering av dette vilkåret, slik at det ikke nødvendigvis kreves et offentlig vedtak for at noe skal anses som en offentlig beslutning. Dette er en naturlig følge av at regelverket skal gjelde, og harmonere praksis i en rekke medlemsstater.

Vilkåret om økonomisk fordel

Det tredje vilkåret krever en vurdering av om tiltaket innebærer at mottakeren får en økonomisk fordel som ikke kunne vært oppnådd under vanlige markedsmessige forhold. Slike økonomiske fordeler kan være av en rekke ulike former, som for eksempel tilskudd, gunstige lån eller garantier, eller kjøp av varer eller tjenester til underpris.

Selektivitetsvilkåret

Det neste vilkåret krever en vurdering av om støtten medfører at mottakeren tilgodeses i forhold til andre foretak. Dette innebærer at tiltak som anses som allmenne og ikke selektive kan styre klar av statsstøtteregeverket.

Vilkåret om at støtten kan virke konkurransevridende

Det neste vilkåret innebærer en vurdering av om den aktuelle støtten vrir eller truer med å vri konkurransen i markedet. Dette er en sammensatt og konkret vurdering, men det anses generelt raskt at et støttetiltak kan true med å vri konkurransen i markedet.

Samhandlingsvilkåret

Det siste overordnede vilkåret krever en vurdering av om støtten er egnet til å påvirke samhandelen mellom EØS-landene. Det kreves som hovedregel ikke mye for at dette skal anses oppfylt, men samtidig vil strengt lokale tiltak ikke oppfylle vilkåret.

6. Unntak fra forbudet mot statsstøtte

Statsstøtte kan føre til markedsforskyvninger og er derfor som hovedregel forbudt. I noen tilfeller vil imidlertid statsstøtte kunne korrigere ubalanser i et gitt marked og det finnes derfor en rekke unntak fra det generelle statsstøtteforbudet. I det følgende vil noen av de mest sentrale unntakene gjennomgå.

Unntak i EØS-avtalen Art. 61 annet og tredje ledd

Foruten det generelle forbudet mot statsstøtte, inneholder EØS-avtalen art. 61 to kategorier med unntak. Etter art 61 annet ledd, anses følgende tiltak som forenlig med EØS-avtalen:

- a) støtte av sosial karakter som gis de enkelte forbrukere, forutsatt at den ytes uten forskjellsbehandling på grunnlag av varenes opprinnelse,
- b) støtte som har til formål å bøte på skader som skyldes naturkatastrofer eller andre eksepsjonelle hendelser,
- c) støtte til økonomien i visse områder i Forbundsrepublikken Tyskland som er påvirket av Tysklands deling, i den utstrekning støtten er nødvendig for å oppveie de økonomiske ulemper forårsaket av delingen

Dersom støttetiltaket faller inn under et av de tre unntakene, anses støtten alltid for å være forenlig med EØS-avtalen og tiltaket trenger ikke å bli innrapportert til ESA.

Den andre kategorien av unntak følger EØS-avtalen art. 61 tredje ledd. Her fremkommer det at følgende tiltak kan anses som forenlig med EØS-avtalen:

- a) støtte som har til formål å fremme den økonomiske utvikling i områder der levestandarden er unormalt lav, eller der det er alvorlig underbeskjeftigelse,
- b) støtte som har til formål å sikre at et viktig prosjekt av felles europeisk betydning kan realiseres, eller å bøte på en alvorlig forstyrrelse av økonomien i en av EFs medlemsstater eller en EFTA-stat,
- c) støtte som har til formål å lette utviklingen av enkelte næringsgrener eller på enkelte økonomiske områder, forutsatt at støtten ikke endrer vilkårene for samhandelen i et omfang som strider mot felles interesser,
- d) andre former for støtte angitt av EØS-komiteen i samsvar med del VII

Tiltak som faller innenfor denne kategorien krever godkjenning av ESA for å anses som forenlig med EØS-avtalen, jf. «kan» og EØS-avtalen art 62. Gjennom forskjellige retningslinjer og veiledere, har likevel ESA gitt forhåndsgodkjenning for enkelte støtteordninger som de uansett anser for å være forenlig med EØS-avtalen.

Ett eksempel på en slik forhåndsgodkjenning er den såkalte 20 %-regelen for universiteter og forskningsenheter. Av ESAs retningslinjer for statsstøtte til forskning og utvikling og innovasjon, pkt. 2.1.1, avsnitt 20, som er identisk med EU-kommisjonens retningslinjer, fremkommer det at ESA anser finansiering av utgifter knyttet til økonomisk aktivitet som statsstøtte etter EØS-avtalen artikkel 61. Slik finansiering kan likevel være tillatt dersom den økonomiske aktiviteten ved en «*research organization or research infrastructure*» er rent aksessorisk eller underordnet den ikke-økonomiske aktiviteten. Dette er tilfelle dersom den økonomiske aktiviteten bruker «*exactly the same inputs (such as material, equipment, labour and fixed capital) as the non-economic activities*» og den årlige andelen økonomisk aktivitet ikke overstiger 20 % av den årlige totale kapasiteten ved den aktuelle enheten. Det er med andre ord tillatt for en forskningsorganisasjon eller -infrastruktur å bruke opptil 20 % av (rest)kapasiteten av den totale kapasiteten til økonomisk aktivitet, uten at dette er å anse som statsstøtte.

General block exemption regulation (GBER)

Det alminnelige gruppeunntaket (GBER) er, i likhet med 20 %-regelen omtalt ovenfor, et annet eksempel hvor ESA har gitt forhåndsgodkjenning. GBER omfatter en rekke former for statsstøtte forhåndsgodkjenning som ble vedtatt av EU i 2014. Unntakene er inntatt

som vedlegg til EØS-avtalen, jf. EØS-avtalen art. 63 og gjennomført i norsk rett ved forskrift av 14. november 2008 nr. 1213 om unntak fra notifikasjonsplikt for offentlig støtte.

Det alminnelige gruppeunntaket omfatter følgende støttetiltak: Regional støtte, støtte til SMBer, finansieringsstøtte for SMBer, støtte til forskning, utvikling og innovasjon, opplæringsstøtte, støtte til vanskeligstilte arbeidstakere og funksjonshemmede, støtte til miljøtiltak, støtte for skader forårsaket av naturkatastrofer, transportstøtte for personer i distriktene, støtte til bredbåndsinfrastruktur, støtte til kultur og kulturminner, støtte til idrettsinfrastruktur og flerbrukshaller eller støtte til lokal infrastruktur og annen infrastruktur, som flyplasser.

For at GBER-unntakene skal komme til anvendelse, må støtten være innenfor de forskjellige terskelverdiene. Videre må all støtte, for å være i samsvar med GBER, være transparent. Dette innebærer at det må være mulig å fastsette den totale støtten før tiltaket iverksettes.

Selv om støttetiltak etter GBER er forhåndsgodkjent, må støttetiltak etter det alminnelige gruppeunntaket likevel innrapporteres til ESA.

De minimis-støtte (bagatellmessig støtte)

Et annet praktisk viktig unntak fra statsstøtteforbudet er statlig støtte som utgjør mindre enn 200 000 €, fordelt over tre regnskapsår. Dette kalles for bagatellmessig støtte, og anses av EU for å ikke påvirke samhandelen mellom EØS-landene. Dersom støtten oppfyller vilkårene for å anses som bagatellmessig støtte, faller derfor heller ikke tiltaket inn under definisjonen av statsstøtte etter EØS-avtalen art. 61. En konsekvens av dette er at tiltaket ikke trenger å notiseres eller meldes til ESA.

Vilkårene for at et tiltak skal være bagatellmessig støtte fremgår av kommisjonsforordning (EU) nr. 1407/2013 av 18 desember 2013. Forordningen er inntatt i norsk rett gjennom Forskrift om unntak fra notifikasjonsplikt for offentlig støtte § 2.

I utgangspunktet gjelder forordningen alle foretak, med unntak av foretak som driver med fiskeri¹ og landbruk, primærproduksjon av landbruksprodukter², eksportaktivitet, og

¹ Et foretak driver med fiskeri er virksomhet som er involvert innen følgende produkter: fisk, kreps, muslinger, andre levende og døde sjødyr, produkter fra slike dyr, fiskeavfall, tang, alger, fett og oljer fra sjødyr, fiskeleverolje og liknende, ekstrakter fra sjødyr, behandlet og foredlet fisk (inkludert kaviar og substitutter), pasta, mel fra sjødyr, pellets fra sjødyr, forberedelser med sikte på dyremat. For mer detaljert informasjon se Regulation (EU) No 1379/2013 bilag 1.

² Med landbruksprodukter menes kjøtt, spiselig slakteavfall, fisk, kreps, bløtdyr, melk, meieriprodukter, meieriprodukter, egg, naturlig honning, tarmes, blærer, mager, hele eller deler av andre dyr og fisk, animalske produkter, døde dyr, levende planter, avskårne blomster, blader, spiselige grønnsaker, planter, røtter, rotgrønnsaker, spiselige frukter, skall av meloner, sitrusfrukter, kaffe, te, krydder (med unntak av matè), korn, malt, stivelse, inulin, oljeholdige frø og frukter, andre frø og frukter; planter til industriell og medisinske bruk; halm og forplanter, pektin, fett av svin og fjærkre, talg, juice, stearin, fettolje, oljemargarin, fettstoffer, oljer utvunnet av fisk og havpattedyr (også raffinert), vegetabiliske fettstoffer, vegetabiliske fete oljer (rensede og raffinerte oljer), animalske og vegetabiliske fettstoffer og oljer (raffinerte, men ikke bearbejdede), margarin, smult og annet tilberedt spise fett,

støtte som favoriserer nasjonale produkter, jf. Forordningen artikkel 1. Forordningen er noe vag når det kommer til hvilke foretak som faller innenfor. Normalt vil foretak som er involvert i den primære produksjonen av landbruksprodukter falle innenfor, mens landbruketjenester vil falle utenfor forordningen, og vil derfor omfattes av bagatellunntaket. Det samme gjelder forskning innen landbrukssektoren. Det er likevel grunn til å understreke at hva som faller innenfor må vurderes konkret i hvert tilfelle.

Utenom beløpsgrensen, stiller forordningen krav til at støtten må være transparent og gis til ett foretak. Det er ikke noe krav til at midlene øremerkes eller har ett gitt formål. Støtten kan likevel ikke dekke de samme kostnadene som et prosjekt allerede har fått dekning for gjennom en annen støtteordning. For eksempel, hvis et foretak har gjennom GBER fått dekket 50 % av kostnadene til et prosjekt, men maks støtteintensitet etter GBER er 70 %, kan ikke foretaket få ytterligere midler i form av bagatellmessig støtte til det samme prosjektet.

Treårsperioden er rullerende. For eksempel, hvis et foretak mottok 100 000 € i 2017, kan foretak maksimalt motta nye 100 000 € frem til 2020.

Markedsaktørprinsippet

Statlig eierskap til bedrifter er et vanlig fenomen i mange av medlemslandene i EU- og EØS-området. Dersom slike foretak operer på markedsmessige vilkår, vil ikke statsstøttereguleringen sette begrensninger for disse foretakene, såfremt de transaksjonene disse foretakene er involvert i ikke medfører en økonomisk fordel for mottakeren. Dette kalles for markedsaktørprinsippet.

Vurderingstemaet for hvorvidt en statlig aktør operer under markedsaktørprinsippet eller om foretaket i realiteten subsidierer andre foretak, beror på om den statlige aktøren investerer på samme vilkår som en normal, rasjonell markedsaktør. Dersom det er tilfelle, kommer ikke statsstøttereglene til anvendelse og transaksjonene som aktøren foretar seg må ikke innrapporteres til ESA.

Tjenester av allmenn betydning

Et annet viktig unntak er tiltak som er rettet mot tjenester av allmenn betydning. Dette er tjenester som myndighetene i et land anser som spesielt viktig for sine innbyggere. Dersom markedet alene ikke kan tilby innbyggerne sine slike tjenester på en tilfredsstillende og adekvat måte, åpner unntaket for at stater kan å yte statsstøtte (vederlag) til foretak som er tillagt oppgaver med å utføre en tjeneste «av allmenn økonomisk betydning», dersom statsstøtte er strengt nødvendig for å utføre oppgaven.

EU-domstolen har utarbeidet fire vilkår som må være oppfylt for at en tjeneste skal anses å være av «allmenn økonomisk betydning»:

1. Foretaket må være pålagt av myndighetene å utføre en tjeneste av allmenn økonomisk betydning og forpliktelsene dette følger med seg må være tydelig definert.

restprodukter av fettstoffer, fete oljer, animalsk og vegetabilsk voks, varer av kjøtt, fisk, krepsdyr og bløtdyr. For mer informasjon se TFEU bilag 1.

2. Støtten må være fastsatt på forhånd på en gjennomiktig og objektiv måte
3. Støtten må ikke overstige utgiftene til oppfyllelsen av tjenestene og forpliktelsene tjenesten medfører.
4. Støtten må enten bestemmes utfra en offentlig anskaffelsesprosedyre eller ved å analysere kostnadsbildet hos et sammenlignbart veldrevet foretak.

7. Bilag

Nærmere regelverk

- EØS-loven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-11-27-109>
- EØS-avtalen: <https://lovdata.no/register/eosAvtalen>
- ODA-avtalen: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-11-27-109#KAPITTEL_oda
- TEUV:
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/europa/lisboatraktat/konsolidert-traktaten-virkemaate.pdf>
- Lov om offentlig støtte: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-11-27-117>
- ESAs retningslinjer: <https://www.eftasurv.int/state-aid/state-aid-guidelines>
- NFDs veileder til statsstøtteregelverket:
https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/nfd/dokumenter/veiledninger/veileder_offentlig-stotte.pdf
- EU-rettskilder: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
- Norske og EØS-rettslige rettskilder: www.lovdata.no